Edebiyatımızda ve Musikimizde Dinin İzleri

Çalışma Kâğıdı · 30 Soru · Kolaydan Zora

Ad Soyad _____ Sınıf / No _____ Tarih _____

KONU ÖZETİ

- **Edebiyat:** Olay, duygu ve düşüncelerin sözlü ya da yazılı olarak ifade edilmesidir. Edebî metinlerde Allah, peygamber, ahiret, cennet, sevap gibi dinî kavramlar sıkça geçer; bu durum Türkçeyi zenginleştirmiştir. Dinî ögeler **İstiklal Marşı**'nda da (şehit, ezan, mabet, Hak gibi) yer alır.
- **Dinin etkisiyle doğan türler: Tevhit** (Allah'ın varlığını ve birliğini anlatan eser) · **Münacat** (Allah'a dua amacıyla yazılan şiir) · **Naat** (Hz. Peygamber'i ve özelliklerini öven şiir) · **Mevlit** (Hz. Peygamber'in doğumunu ve hayatından kesitleri anlatan eser). En meşhur mevlit, **Süleyman Çelebi**'nin **Vesiletü'n-Necat** adlı eseridir.
- **Önemli eserler:** Hacı Bektaş Veli – **Makalat** · Hoca Ahmet Yesevi – **Divan-ı Hikmet** · Yunus Emre – **Divan** · Mevlana – **Mesnevi**. Naatın ilk örneklerini Yusuf Has Hacip, Hoca Ahmet Yesevi, Hacı Bektaş Veli ve Yunus Emre vermiştir; yakın dönemde Arif Nihat Asya, Nurullah Genç, Cahit Zarifoğlu, İsmet Özel naat yazmıştır.
- **Sözlü edebiyatta** (atasözü, deyim, masal, destan, ağıt, deyiş) inançtan ibadete, ahlaktan peygamber kıssalarına kadar pek çok dinî öge vardır.
- **Musiki** kulağa hoş gelen sesler dizisidir; toplumun ortak duygularını harekete geçirir, birleştiricidir. **Ezan:** Namaz vakitlerini duyuran, sözleri Hz. Peygamber'in sünnetiyle belirlenmiş çağrıdır; ilk okuyan **Bilal Habeşi**'dir, her vakit farklı makamda okunur. **Kamet:** Farz namazdan hemen önce ezana "Namaz başlamak üzeredir." anlamındaki ifade eklenerek okunur. **Salavat:** Hz. Peygamber'e selam ve dua sözleridir. **İlahi:** Allah'ı övmek ve O'na dua etmek için yazılıp bestelenen şiirlerdir. **Sela:** Önemli gün ve geceleri hatırlatmak ya da cenaze namazını duyurmak için minarede okunan duadır.
- Bayram ve mevlitlerde okunan **tekbir**, **Buhurizade Mustafa Itri** tarafından bestelenmiştir. Kur'an-ı Kerim çeşitli makamlarda okunabilir; okullarda Kur'an'ı ve ezanı güzel okuma yarışmaları yapılır. Türk sanat ve halk müziğinde de Allah, Hak, Yaradan, kader gibi dinî ifadeler geçer.

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1 Edebî türleri tanımlarıyla eşleştiriniz.
1) Tevhit 2) Münacat 3) Naat 4) Mevlit
a) Hz. Peygamber'i ve özelliklerini öven şiir
b) Allah'ın varlığını ve birliğini anlatan eser
c) Hz. Peygamber'in doğumunu ve hayatından kesitleri anlatan eser
ç) Allah'a dua etmek amacıyla yazılan şiir

2 Musiki terimlerini tanımlarıyla eşleştiriniz.
1) Ezan 2) Kamet 3) Salavat 4) İlahi 5) Sela
a) Hz. Peygamber'e selam ve dua sözleri
b) Namaz vakitlerini duyuran çağrı
c) Farz namazdan hemen önce okunan, namazın başlayacağını bildiren çağrı
ç) Önemli günleri hatırlatmak ya da cenazeyi duyurmak için minarede okunan dua
d) Allah'ı övmek, O'na dua etmek için bestelenen şiir

3 Eserleri yazarlarıyla eşleştiriniz.
1) Makalat 2) Divan-ı Hikmet 3) Mesnevi 4) Vesiletü'n-Necat
a) Mevlana b) Süleyman Çelebi c) Hacı Bektaş Veli ç) Hoca Ahmet Yesevi

4 Ezanı ilk okuyan kişi kimdir?
A) Bilal Habeşi B) Itri C) Süleyman Çelebi D) Yunus Emre

5 Aşağıdaki ifadelerin başına doğruysa **D**, yanlışsa **Y** yazınız.
( ) Kültürümüzde her vaktin ezanı farklı makamda okunur.
( ) Tekbir, Itri tarafından bestelenmiştir.
( ) Kur'an-ı Kerim'in musiki yönü yoktur.
( ) Dinî kavramlar Türkçenin zenginleşmesine katkı sağlamıştır.

6 Hz. Peygamber'i öven şiirlere ne ad verilir?
A) Münacat B) Naat C) Tevhit D) Ağıt

7 Sözlü edebiyat ürünlerinden **dördünü** yazınız.

8 İçinde dinî bir ifade geçen **bir atasözü** ve **bir deyim** yazınız.

9 Kültürümüzde en meşhur mevlit olan "Vesiletü'n-Necat" kimin eseridir?

10 Aşağıdakilerden hangisi musikide dinin izlerine örnek **değildir**?
A) Ezan B) Salavat C) Mahya D) İlahi

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 Ezan ile kamet arasındaki farkı açıklayınız.

12 Kartlarda verilen eser adlarının hangi türe ait olduğunu (tevhit, münacat, naat, mevlit) yazınız.

1 Allah'ın birliğini anlatan "Bir'e Övgü" adlı şiir	2 Hz. Peygamber'in doğumunu anlatan uzun eser
3 "Ey Rabb'im, bizi bağışla" diye başlayan dua şiiri	4 Peygamber'in güzel ahlakını öven şiir

13 Sela ne amaçla okunur?

A) Kur'an'ı baştan sona okumak için
B) Farz namazın başladığını bildirmek için
C) Hz. Peygamber'i övmek için yazılmış şiirleri okumak için
D) Önemli gün ve geceleri hatırlatmak, cenaze namazını duyurmak için

14 Naatın **ilk** örneklerini veren şahsiyetlerden **üçünü** yazınız.

15 Musikinin toplum hayatındaki etkilerinden hangisi **yanlış** verilmiştir?

A) İnsanları dinlendirir ve rahatlatır.
B) Ortak duyguları harekete geçirir.
C) Birleştirici bir rolü vardır.
D) İnsanlar arasına daima ayrılık sokar.

16 Kavram haritasında soru işaretli yerlere dinin etkisiyle ortaya çıkan edebî türleri yazınız.

17 Salavatın camilerde nasıl okunduğunu ve ne anlama geldiğini yazınız.

18 Kur'an-ı Kerim'i ve ezanı güzel okuma yarışmalarının topluma katkısı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Duygu dünyasını zenginleştirmesi ve beraberliği pekiştirmesi
B) İnsanları birbirine rakip edip küstürmesi
C) Kur'an okumayı yalnızca yarışmacılara özgü kılması
D) Ezanın sözlerini değiştirmesi

19 İstiklal Marşı'nda yer alan dinî ögelerden **üç** kelime yazınız.

20 Tekbir hangi bestekâr tarafından bestelenmiştir ve nerelerde okunur?

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 Metni okuyunuz.
"Annem hacdan dönünce evimizde mevlit okutuldu. Bir mevlithan Süleyman Çelebi'nin mevlidinden bölümler okudu. Ardından ablam bir ilahi söyledi. Misafirlere zemzem ve hurma ikram ettik; sonunda hep birlikte salavat getirdik."
Metindeki dinî ögeleri **gelenek, edebiyat** ve **musiki** başlıkları altında sınıflandırınız.

22 Aşağıdaki şiir parçası özgün olarak yazılmıştır. Hangi türe örnektir?
"Sensin yeri göğü yaratan, / Her canlıya rızkını ulaştıran, / Ne eşin var ne benzerin, / Birsin, Sen'sin varlığı var eden."

A) Naat B) Tevhit C) Mevlit D) Ağıt

23 Aşağıdaki şiir parçası özgün olarak yazılmıştır. Hangi türe örnektir? Gerekçenizi yazınız.
"Rabb'im, kapına geldim elim boş, / Affınla doldur gönlümü, eyle hoş; / Yolumu aydınlat, düşürme yere, / Senden başka yok sığınacak bir yer."

24 Tabloda bazı kavramlar ve alanları verilmiştir. Hangi satırdaki eşleştirme **yanlıştır**?

	Kavram	Dinin izlerinin görüldüğü alan
1	Naat	Edebiyat
2	Kamet	Musiki
3	Sadaka taşı	Gelenek
4	İlahi	Gelenek (yardımlaşma)

25 Bir öğrenci diyor ki: "Din sadece ibadetlerle ilgilidir; edebiyat ve müzikle hiçbir bağlantısı yoktur." Bu görüşü örneklerle değerlendiriniz.

26 Aşağıdakilerden hangisi dinin **sözlü** edebiyatımıza etkisine örnektir?

A) Tekbirin bestelenmesi
B) Mesnevi'nin kütüphanede bulunması
C) "Allah'tan umut kesilmez." atasözünün kullanılması
D) Minarelere mahya asılması

27 Ezan sesini duyduğunuzda kültürümüzde yapılan davranışlardan **iki** örnek yazınız. Ezanın toplum hayatındaki önemini bir cümleyle açıklayınız.

28 Halk müziğimizdeki bir türküde "Hak", "Yaradan" ve "kader" kelimelerinin geçmesi neyi gösterir?

A) Dinin halk müziğini de etkilediğini
B) Türkünün yabancı bir dilde yazıldığını
C) Halk müziğinin yalnızca camilerde okunduğunu
D) Bu kelimelerin anlamsız olduğunu

29 "Allah" kelimesinin harfleriyle, her dizesi bu harflerle başlayan **özgün** bir akrostiş yazınız.

30 Edebiyatımızda ve musikimizde dinin izlerinin korunup gelecek nesillere aktarılması için öğrenciler neler yapabilir? **Üç** öneri yazınız.

Takıldığın soruyu işaretle, konu özetine tekrar göz at. Başarılar!
Diğer konuların çalışma kâğıtları ve deneme sınavları: **maarifpdf.com.tr**